ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан біологічного факультету
_____ Л.О. Омельянчик
«28» серпня 2026р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

підготовки магістра

денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Екологія

спеціальності Е2 Екологія

галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика

ВИКЛАДАЧ: Чумаченко Ігор Миколайович, д.ю.н., проф., професор кафедри загальної та прикладної екології і зоології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри загальної та прикладної екології і зоології

Протокол № 1 від "28" серпня 2026 р.
Завідувач кафедри загальної та прикладної екології і зоології
_____ О.Ф. Рильський

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми
_____ Н.В. Воронова

2026 рік

Сканировано с CamScanner

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Нормативно-правові засади екологічної діяльності

Зв`язок з викладачем :
E-mail: *garantyzahist@gmail.com*
Сезн ЗНУ повідомлення: *https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642*
Телефон: *+380679981365, (061) 228-76-36 (кафедра), 228-75-78 (деканат), м.+380504565313*
Інші засоби зв'язку: *Viber, Telegram*
Кафедра: *загальної та прикладної екології і зоології, ІІІ корпус, ауд. 213а*

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни **«Нормативно-правові засади екологічної діяльності»** є формування системного розуміння нормативно-правових та організаційних засад регулювання суспільних відносин у сфері охорони довкілля, використання та відновлення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, а також здатності застосовувати положення екологічного законодавства у професійній діяльності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є формування здатності аналізувати нормативно-правові акти у сфері охорони довкілля та природокористування; визначати правові вимоги до використання, охорони та відновлення природних ресурсів; оцінювати відповідність господарської та природоохоронної діяльності вимогам екологічного законодавства; використовувати нормативно-правову інформацію під час прийняття професійних рішень, розроблення та реалізації екологічних проєктів.

Пререквізити: дисципліна базується на знаннях, уміннях і навичках, сформованих під час здобуття попереднього рівня вищої освіти за екологічним та/або спорідненим напрямом підготовки. Спеціальних пререквізитів за освітньо-професійною програмою не визначено.

Постреквізити: результати навчання за дисципліною використовуються під час опанування освітніх компонентів професійної підготовки, зокрема **«Екологічний менеджмент і аудит»**, **«Екологічне інспектування»**, **«Стратегія сталого розвитку»**, **«Регіональний аспект моніторингових досліджень»**, а також під час виробничої практики та виконання кваліфікаційної роботи магістра. Застосування нормативно-правових знань забезпечує обґрунтування професійних рішень у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню загальних компетентностей **К2, К4, К6, К8** та спеціальних компетентностей **СК1, СК2, СК3, СК5, СК7, СК10, СК13**, визначених ОПП «Екологія».

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	**Цикл професійної підготовки освітньої програми**
Семестр	1-й
Кількість кредитів ECTS	**5**
Кількість годин	150
Лекційні заняття	8 год.
Лабораторні заняття	14 год.
Самостійна робота	128 год.
Консультації	*https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/biology/study*
Вид підсумкового семестрового контролю:	**екзамен**

Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	*https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642*

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.	Пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний). Лекції, бесіди, спостереження, пояснення. Метод проблемного викладу матеріалу. Дослідницький. Медіаграмотність. Факчекінг. Практичні роботи, досліди, індивідуальне дослідницьке завдання.	Форми оцінювання: поточне, підсумкове. Методи оцюнювання: тестування. метод інтерв'ю, опитування, імітаційна діяльність (моделювання), спостереження за навчальною діяльністю студентів, письмовий контроль, практичний контроль.
К4. Здатність розробляти та управляти проєктами		
К6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.		
К7.Здатністьмотивуватилюдейтарухатисьдоспільноїмети.		
СК1.Обізнаністьнарівніновітніхдосягнень,необхіднихдля дослідницькоїта/абоінноваційноїдіяльностіусферіекології, охоронидовкіллятазбалансованогоприродокористування.		
СК2. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичномуосмисленніекологічнихпроблем.		
СК5. Здатність доводитидофахівців та нефахівців знання та власнівисновки.		
СК6. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охоронидовкіллятазбалансованогоприродокористування.		
ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проєктів в умовах суперечливих вимог.		
ПР08. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.		
ПР09. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.		

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади екологічного права.

Тема 1. Теоретичні засади екологічного права. Предмет, метод, поняття, принципи та система екологічного права. Джерела екологічного права. Екологічні права та обов'язки громадян. Класифікація об'єктів екологічного права. Особливості джерел сучасного екологічного права. Джерела екологічного права за суб'єктами нормотворчості.

Змістовий модуль 2. Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод і землі в України.

Тема 2. Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод і землі в України. Принципи захисту охорони земель. Принципи захисту охорони вод.

Змістовий модуль 3. Правове регулювання охорони та використання надр.

Тема 3. Правове регулювання охорони та використання надр. Правовий режим категорій земель. Причини, що викликають погіршення стану земель та земельних ресурсів і необхідність їх охорони, їхні види. Правова система захисту та охорони вод. Відповідальність за порушення водного законодавства.

Змістовий модуль 4. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання.

Тема 4. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання. Актуальні проблеми правової охорони лісів в Україні. Структура права користування надрами. Права суб'єктів користування надрами. Джерела права, що регулюють відносини у сфері охорони використання та відтворення рослинного світу. Нормативно-правове регулювання лісових правовідносин.

Змістовий модуль 5. Правове регулювання охорони і використання тваринного світу.

Тема 5. Правове регулювання охорони і використання тваринного світу. Загальна характеристика законодавства про тваринний світ. Об'єкти тваринного світу, їхнє правове визначення та право власності на них. Загальна характеристика використання об'єктів тваринного світу.

Змістовий модуль 6. Клімат і озоновий шар як об'єкти правової охорони.

Тема 6. Клімат і озоновий шар як об'єкти правової охорони.

Змістовий модуль 7. Правовий режим використання атмосферного повітря.

Тема 7. Правовий режим використання атмосферного повітря. Порядок реалізації управлінських заходів щодо охорони атмосферного повітря. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

Правовий режим використання атмосферного повітря.

Змістовий модуль 8. Основні принципи екологічної етики.

Тема 8. Основні принципи екологічної етики. Особливості формування концепції екологічної освіти. Принципи освіти для сталого розвитку. Впровадження стратегії сталого розвитку у сфері освіти.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Згідно з розкладом	
		о/д.ф.	
Лекція 1	Теоретичні засади екологічного права.	2	*щотижня*
Практична робота 1	Обговорення Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Перелік питань, завдань, текст лабораторної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642	2	*щотижня*
Самостійна робота	Теоретичні засади екологічного права. Питання для розгляду - **Історичний розвиток екологічного права.** Які були основні етапи становлення екологічного права? Які фактори вплинули на його розвиток? - **Система екологічного права.** Як побудована система екологічного права? Які основні галузі права взаємодіють з екологічним правом? - **Суб'єкти екологічних правовідносин.** Хто є суб'єктами екологічних правовідносин? Які їхні права та обов'язки? - **Об'єкти екологічних правовідносин.** Що є об'єктами екологічних правовідносин? Які види природних ресурсів охороняються екологічним правом? - **Принципи екологічного права.** Які основні принципи екологічного права закріплені в законодавстві? Яке їх значення для забезпечення екологічної безпеки? - **Відповідальність за екологічні правопорушення.** Які види екологічних правопорушень передбачені законодавством? Яка відповідальність настає за їх вчинення?	2	*щотижня*
Лекція 2	Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод і землі в України.	2	*щотижня*
Практична робота 2	Аналіз регіональної програми з охорони довкілля . Перелік питань, завдань, текст лабораторної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642	2	*щотижня*
Самостійна робота	Правове забезпечення раціонального використання і охорони вод і землі в України. Питання для розгляду - **Визначення та значення водних і земельних ресурсів.** Яке місце займають водні та земельні ресурси в природно-ресурсному потенціалі України? Яке їх значення для економіки та суспільства?	16	*щотижня*

	- **Правові засади використання та охорони водних і земельних ресурсів.** Які основні законодавчі акти регулюють відносини у сфері використання та охорони вод і землі в Україні? Які основні принципи цих відносин? - **Суб'єкти водних і земельних правовідносин.** Хто є суб'єктами водних і земельних правовідносин? Які їхні права та обов'язки? - **Об'єкти водних і земельних правовідносин.** Що є об'єктами водних і земельних правовідносин? Які види водних об'єктів та земельних ділянок виділяють? - **Правові режими використання водних і земельних ресурсів.** Які існують правові режими використання водних і земельних ресурсів? Які особливості кожного режиму? - **Відповідальність за порушення водного і земельного законодавства.** Які види відповідальності передбачені за порушення водного і земельного законодавства? Які санкції можуть бути застосовані?.		
Лекція 3	Правове регулювання охорони та використання надр.	2	*щотижня*
Практична робота 3	Аналіз змін якості повітря у період воєнного стану. Перелік питань, завдань, текст лабораторної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642	2	*щотижня*
Самостійна робота	Правове регулювання охорони та використання надр. Питання для розгляду - **Геологічне вивчення надр.** Які основні етапи геологічного вивчення надр? Які дозволи необхідні для проведення геологорозвідувальних робіт? - **Видобуток корисних копалин.** Які основні стадії видобутку корисних копалин? Які екологічні вимоги пред'являються до підприємств, що здійснюють видобуток корисних копалин? - **Використання надр для інших цілей.** Які інші цілі використання надр, окрім видобутку корисних копалин? Які особливості правового регулювання таких видів використання? - **Охорона надр.** Які заходи вживаються для охорони надр від виснаження та забруднення? Яка роль держави в забезпеченні охорони надр? - **Транскордонні надра.** Які особливості правового регулювання використання транскордонних надр? - **Екологічна експертиза проектів.** Яка роль екологічної експертизи у забезпеченні раціонального використання надр?	16	*щотижня*
Лекція 4	Рослинний світ як об’єкт правової охорони та використання.	2	*щотижня*
Практична робота 4	Ознайомлення з обласною програмою із захисту довкілля	2	*щотижня*

	Перелік питань, завдань, текст лабораторної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642		
Самостійна робота	Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання. Питання для розгляду - **Визначення та значення рослинного світу.** Що таке рослинний світ з точки зору екологічного права? Яке значення рослинного світу для людини та природи? - **Правові засади використання та охорони рослинного світу.** Які основні законодавчі акти регулюють відносини у сфері використання та охорони рослинного світу в Україні? Які основні принципи цих відносин? - **Суб'єкти та об'єкти відносин у сфері використання рослинного світу.** Хто є суб'єктами відносин у сфері використання рослинного світу? Які об'єкти цих відносин? - **Правовий режим використання рослинного світу.** Які існують правові режими використання рослинного світу? Які особливості кожного режиму? - **Відповідальність за порушення законодавства про рослинний світ.** Які види відповідальності передбачені за порушення законодавства про рослинний світ? Які санкції можуть бути застосовані? -	16	*щотижня*
Лекція 5	Правове регулювання охорони і використання тваринного світу.	2	*щотижня/*
Практична робота 5	Моніторинг даних зміни рівня води в Каховському водосховищі Перелік питань, завдань, текст лабораторної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642	2	*щотижня*
Самостійна робота	Правове регулювання охорони і використання тваринного світу. Питання для розгляду - **Визначення та значення тваринного світу.** Що таке тваринний світ з точки зору екологічного права? Яке значення тваринного світу для людини та природи? - **Правові засади використання та охорони тваринного світу.** Які основні законодавчі акти регулюють відносини у сфері використання та охорони тваринного світу в Україні? Які основні принципи цих відносин? - **Суб'єкти та об'єкти відносин у сфері використання тваринного світу.** Хто є суб'єктами відносин у сфері використання тваринного світу? Які об'єкти цих відносин? - **Правовий режим використання тваринного світу.** Які існують правові режими використання тваринного світу? Які особливості кожного режиму? - **Відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ.** Які види відповідальності передбачені	16	*щотижня*

	за порушення законодавства про тваринний світ? Які санкції можуть бути застосовані?		
Лекція 6	Клімат і озоновий шар як об'єкти правової охорони.	2	*щотижня*
Практична робота 6	Екологічні наслідки зниження рівня Каховського водосховища Перелік питань, завдань, текст лабораторної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642	2	*щотижня*
Самостійна робота	Клімат і озоновий шар як об'єкти правової охорони. Питання для розгляду - **Визначення та значення клімату та озонового шару.** Що таке клімат і озоновий шар з точки зору екологічного права? Яке значення клімату та озонового шару для людини та природи? - **Правові засади охорони клімату та озонового шару.** Які основні законодавчі акти регулюють відносини у сфері охорони клімату та озонового шару в Україні та на міжнародному рівні? Які основні принципи цих відносин? - **Суб'єкти та об'єкти відносин у сфері охорони клімату та озонового шару.** Хто є суб'єктами відносин у сфері охорони клімату та озонового шару? Які об'єкти цих відносин? - **Правовий режим охорони клімату та озонового шару.** Які правові механізми використовуються для охорони клімату та озонового шару? Які обмеження накладаються на діяльність, що впливає на клімат та озоновий шар? - **Відповідальність за порушення законодавства про охорону клімату та озонового шару.** Які види відповідальності передбачені за порушення законодавства про охорону клімату та озонового шару? Які санкції можуть бути застосовані?	16	*щотижня*
Лекція 7	Правовий режим використання атмосферного повітря.	2	*щотижня*
Практична робота 7	Розробка програми поетапного зниження викидів. Перелік питань, завдань, текст лабораторної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642	2	*щотижня*
Самостійна робота	Правовий режим використання атмосферного повітря. Питання для розгляду - **Визначення та значення атмосферного повітря.** Що таке атмосферне повітря з точки зору екологічного права? Яке значення атмосферного повітря для людини та природи? - **Правові засади використання та охорони атмосферного повітря.** Які основні законодавчі акти регулюють відносини у сфері використання та охорони	16	*щотижня*

	атмосферного повітря в Україні? Які основні принципи цих відносин? - **Суб'єкти та об'єкти відносин у сфері використання атмосферного повітря.** Хто є суб'єктами відносин у сфері використання атмосферного повітря? Які об'єкти цих відносин? - **Правовий режим використання атмосферного повітря.** Які існують правові режими використання атмосферного повітря? Які особливості кожного режиму? - **Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.** Які види відповідальності передбачені за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря? Які санкції можуть бути застосовані?		
Лекція 8	Основні принципи екологічної етики.	2	*щотижня*
Практична робота 8	Ознайомлення з діяльністю та приклади обробки відходів від стихійних лих. Перелік питань, завдань, текст лабораторної роботи викладено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642	2	*щотижня*
Самостійна робота	Основні принципи екологічної етики. Питання для розгляду - **Визначення екологічної етики.** Що таке екологічна етика? Які її основні завдання? - **Історичний розвиток екологічної етики.** Як розвивалася екологічна етика протягом історії? Які основні етапи цього розвитку? - **Зв'язок екологічної етики з іншими науками.** Який зв'язок екологічної етики з екологією, філософією, соціологією та іншими науками? - **Основні напрямки екологічної етики.** Які основні напрямки екологічної етики існують? У чому полягають їхні відмінності?	16	*щотижня*

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/роботи	Вид поточного контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Практична робота 1	Опитування, завдання самостійної роботи 1, виконання лабораторної роботи 1.	Вимоги до виконання та оформлення лабораторної роботи подано у СЕЗН ЗНУ, на сторінці дисципліни «Нормативно-правові засади екологічної діяльності», адреса: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642, де надаються вимоги до необхідного обладнання, покроковий хід виконання лабораторної роботи та вимоги до узагальнення отриманих результатів. Питання для підготовки до опитування (питання лекції, див. розд. 3) та перевірки самостійної роботи див. табл. 4.	Термін виконання – до наступного лабораторного заняття. 5 балів здобувачі вищої освіти отримують якщо питання розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу, лаборторна робота виконана у повному обсязі, згідно вимог; 4 бали – питання розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок, лабораторнаробота виконана з несуттєвими помилками; 2-3 бали – до 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно, лабораторна робота не виконана повністю, або виконана із суттєвими помилками; 1 бал здобувачі освіти отримують якщо понад 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно; виконання лабораторної роботи не зараховується і повертається на доопрацювання.	**5**
Практична робота 2	Опитування, завдання самостійної роботи 2, виконання лабораторної роботи 2.			**5**
Практична робота 3	Опитування, завдання самостійної роботи 3, виконання лабораторної роботи 3.			**5**
Практична робота 4	Опитування, завдання самостійної роботи 4, виконання лабораторної роботи 4			**5**
Контрольна робота 1	Написання письмової роботи за змістовими модулями 1-3, або тестування у СЕЗН ЗНУ	Питання для підготовки до контрольної роботи – див. розд. 3	**5 балів** здобувачі вищої освіти отримують якщо питання контрольної роботи розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних	**5**

			практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу; **4 бали** – питання контрольної роботи розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок; **2-3 бали** – до 30 % питань контрольної роботи роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно; **1 бал** здобувачі освіти отримують якщо понад 30 % питань контрольної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно; виконання роботи не зараховується і повертається на доопрацювання.	
Практична робота 5	Опитування, завдання самостійної роботи 6, виконання лабораторної роботи 6	Вимоги до виконання та оформлення лабораторної роботи подано у СЕЗН ЗНУ, на сторінці дисципліни «Екологічний менеджмент і аудит», адреса: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642, де надаються вимоги до необхідного обладнання, покроковий хід виконання лабораторної роботи та вимоги до узагальнення отриманих результатів. Питання для підготовки до опитування (питання лекції, див. розд. 3) та перевірки	Термін виконання – до наступного лабораторного заняття. 5 балів здобувачі вищої освіти отримують якщо питання розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу, лаборторна робота виконана у повному обсязі, згідно вимог; 4 бали – питання розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного	**5**
Практична робота 6	Опитування, завдання самостійної роботи 7, виконання лабораторної роботи 7			**5**
Практична робота 7	Опитування, завдання самостійної роботи 8, виконання лабораторної роботи 8			**5**

Практична робота 8	Опитування, завдання самостійної роботи 9, виконання лабораторної роботи 9.	самостійної роботи див. табл. 4.	програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок, лабораторнаробота виконана з несуттєвими помилками; 2-3 бали – до 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно, лабораторна робота не виконана повністю, або виконана із суттєвими помилками; 1 бал здобувачі освіти отримують якщо понад 30 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно; виконання лабораторної роботи не зараховується і повертається на доопрацювання.	**5**
Контрольна робота 2	Написання письмової роботи за змістовими модулями 4-6, або тестування у СЕЗН ЗНУ	Питання для підготовки до контрольної роботи – див. розд. 3	**5 балів** здобувачі вищої освіти отримують якщо питання контрольної роботи розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння основної й додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу; **4 бали** – питання контрольної роботи розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок; **2-3 бали** – до 30 % питань контрольної роботи роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно; **1 бал** здобувачі освіти отримують якщо понад 30 % питань контрольної роботи розкриті частково або неправильно;	**5**

			здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно; виконання роботи не зараховується і повертається на доопрацювання.	
Усього поточний контроль	**12**			**60**
Підсумковий контроль				
Екзамен	Тестування в СЕЗН ЗНУ	Підготовка до екзамену здійснюється за навчальним матеріалом усього курсу (питання див. Розділ 3 робочої програми навчальної дисципліни)	Виконання тестових завдань відбувається на сторінці дисципліни в СЕЗН ЗНУ. Із банку тестових завдань СЕЗН ЗНУ для кожного здобувача освіти випадковим чином обирається 20 тестових завдань. За кожну вірну відповідь на тестове завдання здобувач вищої освіти отримує 1 бал	**20**

	Індивідуальне дослідницьке завдання	Індивідуальні дослідницькі завдання повинні містити аналіз сучасного стану обраного питання. Виконуються у вигляді доповіді та презентації. Обсяг доповіді ІДЗ повинен бути розрахований на 7-10 хв. Доповідь повинна складатися зі вступу, в якому висвітлена актуальність, мета дослідження, завдання, об'єкт та предмет (1-2 хв.) повне висвітлення питань, висновки та додається список використаних джерел. Презентація ІДЗ повинна містити графіки, таблиці та рисунки та складатися з 15-20 слайдів. ІДЗ повинно бути виконано протягом семестру, та представлено до захисту до початку залікового тижня. Питання для виконання ІДЗ обираються відповідно до номера прізвища студента у журналі академічної групи. Орієнтовні питання для виконання завдання викладено на сторінці СЕЗН ЗНУ на платформі Moodle.	**19-20 балів** – здобувачі вищої освіти самостійно виконали понад 90% завдань, під час виконання роботи виявили усебічні, систематичні та глибокі знання програмного матеріалу з дисципліни, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; творчі здібності у розумінні та використанні програмного матеріалу для виконання поставлених мети та завдань; чітко, логічно, послідовно викладати матеріал; робити обґрунтовані висновки. Під час захисту індивідуального завдання надавали вичерпні, аргументовані та цілісні відповіді на всі запитання. Робота оформлена акуратно, відповідно до поставлених вимог. **17-18 балів** – здобувачі вищої освіти виконали не менше 90% завдань, завдання роботи виконані достатньо грамотно, але є декілька (1-3) несуттєвих помилок. Під час виконання роботи здобувачі освіти виявили знання і розуміння програмного матеріалу з дисципліни в повному обсязі, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; творчій підхід до виконання поставлених мети та завдань; логічно, послідовно викладати матеріал; робити обґрунтовані висновки. Під час захисту індивідуального завдання загалом надавали аргументовані, без суттєвих помилок, відповіді на всі запитання. У цілому робота оформлена акуратно, але наявні незначні неточності в її оформленні та презентації. **15-16 балів** – здобувачі вищої освіти виконали не менше 80% завдань, завдання роботи виконані достатньо грамотно, але є декілька (до 5) несуттєвих помилок. Під час виконання роботи здобувачі освіти виявили знання і розуміння програмного матеріалу з дисципліни з основних розділів, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; логічно, послідовно викладати матеріал; робити висновки. Під час захисту індивідуального завдання відповідали достатньо грамотно, але припускались однієї-двох непринципових помилок. Робота оформлена акуратно, але наявні незначні неточності в її оформленні. **13-14 балів** – здобувачі вищої освіти виконали завдання не в повному обсязі, але не менше 70%. Під час виконання роботи виявили знання й розуміння основних положень дисципліни; завдання виконали неповно, непослідовно; наявні неточності та	**20**

			помилки у змісті та оформленні роботи. Здобувачі освіти виявляють знання й розуміння основних положень матеріалу, але надають неповні, непослідовні відповіді. Під час захисту індивідуального завдання демонстрували недостатньо глибокі знання з досліджуваної теми, припускаючись не відповідностей у визначенні понять, неповно або недостатньо аргументовано відповідали на запитання. **10-12 балів** – здобувачі вищої освіти виконали завдання не в повному обсязі, але не менше ніж на 60%; у роботі присутні принципові помилки в оформленні. Під час виконання роботи виявили знання й розуміння основних положень матеріалу з дисципліни. Під час захисті та підготовці презентації продемонстрували поверхневі знання з досліджуваної теми, відповідали неповно, непослідовно, припускаючись не відповідностей у визначенні понять, не вміє переконливо обґрунтувати свою думку. **0-9 балів** – здобувачі вищої освіти виконали понад 50% завдань. Під час виконання роботи припускалися принципових помилок при розв'язанні завдань. Робота оформлена зі значними порушеннями вимог. Необхідна досконала переробка роботи. Під час захисту здобувачі освіти виявили поверхові знання і розуміння основного програмового матеріалу в обсязі, який не дозволяє засвоювати наступний програмний матеріал; не відповідає на основні запитання.	
Усього підсумковий контроль				**40**

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

Основна:

1. Краснова М. В. Екологічне право України. Загальна частина : підручник /М. В. Краснова, Ю. А. Краснова. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021 190 с.
2. Гетьман А.П. Екологічне право. Харків: Право, 2022. 552 с
3. Екологічне право України. Загальна частина: Екологічне право у схемах та визначеннях : навч. посібник /кол. авт. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. К. Р. Резворович. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 188 с.
4. Балинська О. М., Ященко В. А. Методологія сучасного правознавства : посіб. / за заг. ред. О. М. Балинської. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 372 с.
5. Правозастосування : навч. посіб. / О. А. Назаренко та ін. / за заг. ред. С. Д. Гусарєва. Київ : НАВС, ФОП Маслаков, 2020. 160 с.

Додаткова:

1. Анацька Н. В. Екологічна освіта: знання і життєво-ціннісні орієнтації сучасної людини : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10. Київ, 2016. 220 с.
2. Андрейцев В. І. Реалізація наукових доктрин екологічного права: концепти методології. Теоретичні та практичні аспекти реалізації екологічного, земельного, аграрного права в умовах сталого розвитку України : матеріали «круглого столу» (м. Харків, 2 груд. 2016 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2016. С. 13–16.
3. Андронов В. А., Горінова В. В. Процес та система ефективного управління питаннями державної екологічної безпеки Швеції. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. 2017. Вип. 2. С. 73–78.
4. Арістова І. В., Шульга М. В. Реалізація екологічного, земельного та аграрного права в Україні: методологія наукової діяльності. Теоретичні та практичні аспекти реалізації екологічного, земельного, аграрного права в умовах сталого розвитку України : матеріали «круглого столу» (м. Харків, 2 груд. 2016 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2016. С. 25–29.

5. Білозьоров Є. В. Принципи правозахисної діяльності : доктринальний підхід. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 18. 2017. Вип. 32. С. 35–41.
6. Головко А.Л. Екологізація вищої юридичної освіти як важливий напрям природоохоронної діяльності в Україні. Юридична освіта: осмислення, виклики та перспективи (пам'яті Юрія Бондаря) : зб. матеріалів круг. столу (м.Київ, 26берез. 2020р.) / редкол.: А.М.Завальний, Ю.В.Кривицький, Н. В. Лазнюк. Київ : НАВС, 2020. С. 38–43.
7. Головко А. Л. Екологічні права людини у сфері природоохоронної діяльності держави. Права людини і поліція у сучасному світі : матеріали круг. столу, присвяч. пам'яті С.Л. Лисенкова (м. Київ, 12 квіт. 2018 р.) / редкол. : А.М.Завальний, Н.В.Лазнюк, М.М.Пендюра таін. Київ: ФОПМаслаков, 2018. С. 45–48.
8. Екологічне право в запитаннях та відповідях : навч. посіб. / А. П. Гетьман та ін. / за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2017. 208 с.
9. Екологічне право: навч. посіб. / Т.П.Устименко таін. / за ред. Т. П. Устименко. Київ : Алерта : Правова Єдність, 2016. 289 с.
10. Ісмайлов К. Ю., Литвиненко Т. А., Тихонович Л. А. Довідник юридичних термінів. Харків : Лідер, 2017. 218 с.
11. Костицький В. В., Павлова О. В. Екологічна держава. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 14 : Екологічне право / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін. Харків : Право, 2018. С. 266–269.
12. Малишева Н. Р. Гармонізація екологічного законодавства. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 14 : Екологічне право / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін. Харків : Право, 2018. С. 150–153.
13. Моісєєв Ю. О. Щодо питання екологізації вищої юридичної освіти як важливої складової фахової підготовки правників. Екологія Донбасу: уроки історії та виклики сьогодення : зб. тез допов. (м. Вінниця, 10–11 жовт. 2017 р.) / редкол. : Ю. О. Моісєєв (відп. ред.) та ін. Вінниця : ТОВ «Нілан–ЛТД», 2017. С. 96–99.
14. Морозова Л. П., Бондарчук А. О., Варук Ю. С. Роль екологічних цінностей у формуванні екологічної культури особистості. Молодий вчений. 2017. No 11. С. 46–50.
15. Оборотов Ю. М., Горобець К. В. Методологія правового пізнання. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2017. Т. 2 : Філософія права / редкол. : С. І. Максимов (голова) та ін. 2017. С. 460–463.
16. Loi du 8novembre 2019 relative à l'énergie et au climat. URL: https://www.vie-publique.fr/loi/23814-loi-energie-et-climat-du-8-novembre-2019
17. Wendling Z. A., Emerson J. W., de Sherbinin A., Esty D. C., et al. (2020). 2020 Environmental Performance Index. New Haven, CT: Yale Center for Environmental Law & Policy.

Інформаційні джерела:

1. URL: http://www.nbuv.gov.ua/1539 − Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Наукові ресурси. Екологічний менеджмент.

2. URL: https://ebooks.znu.edu.ua/index.php. Сайт Наукової бібліотеки ЗНУ. Електронні книги / економічні науки. Фахова та галузева економіка. Економіка природокористування. Екологічний менеджмент та аудит.
3. URL: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15642, – адреса дисципліни СЕЗН ЗНУ

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.
Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних і практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущенні завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється у формі захисту завдань, що були виконані на пропущеному занятті.

Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності
Усі роботи, що виконуються здобувачами вишої освіти під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на Moode: https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857 Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти
Врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти здійснюється згідно з Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/3647.ukr.html

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2026-2027 н. р. доступний за адресою: https://tinyurl.com/yckze4jd.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: https://tinyurl.com/y9tve4lk.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://tinyurl.com/y9pkmmp5. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: https://tinyurl.com/ycds57la.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: https://tinyurl.com/57wha734. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: https://tinyurl.com/yd6bq6p9; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: https://tinyurl.com/y9r5dpwh.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Соник Вікторія Василівна**

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: https://tinyurl.com/ydhcsagx.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: http://library.znu.edu.ua. Графік роботи абонементів: понеділок-п`ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): https://moodle.znu.edu.ua
Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.
У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.
Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015.
ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: http://sites.znu.edu.ua/child-advance/
ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ: https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim
ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): http://sites.znu.edu.ua/confucius